

Posudek vedoucího diplomové práce

Veronika Umlaufová

Rehabilitace kognitivních funkcí u pacientů po poranění mozku

FF UK, Katedra psychologie, Praha 2006

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Petr Kulišťák

Téma této diplomové práce je velmi původní a – dá se říci – v našich krajích průlomové. Autorka se totiž pokusila objasnit – zjednodušeně řečeno – co je lepší, zda tzv. kognitivní rehabilitace, která se v současnosti větší měrou odehrává za pomoci speciálních počítačových rehabilitačních programů či ergoterapeutické postupy. Samozřejmě, že v praxi se oba přístupy obvykle organicky doplňují. A v tom tkví právě jedinečnost nápadu, který je rozpracován v posuzování diplomové práci, pokusit se oddělit tyto formy pomoci pacientovi s poraněním mozku a posoudit jejich samostatný vliv na reparaci určité kognitivní funkce, v tomto konkrétním případě pozornosti.

Samotná práce je tradičně dělena na část teoretickou a empirickou. V prvním oddílu, uvedeném citátem čínského zakladatele taoismu, Lao-C', autorka obsírně a podrobně zpracovala problematiku poranění mozku s důrazem na jak na jeho aspekt neurologický, tak psychologické konsekvence. Zabývá se zde také obvykle těžkými následky kraniocerebrálního traumatu. V následující kapitole zpracovala přehled základních kognitivních funkcí u člověka a soustředila se také na jejich vztah k mozkovému substrátu, tj. neuroanatomické hledisko, což nebývá u psychologů běžné. Rozpracovává zde též závažné hledisko prognózy a dalšího případného zařazení jedince po poranění mozku do běžného privátního a pracovního života. Uvádí někdy bohužel „hypotetické“ složení rehabilitačního týmu, který by měl pracovat s pacienty tohoto typu a soustřeďuje se na podtržení role ergoterapeuta, který prozatím v takových kolektivech chyběl. V podkapitole „rehabilitace neuropsychologická“ uvádí její principy a některé základní modely, jež jsou běžné ve světě. V závěru této literární části shrnuje zkušenosti s počítačem asistovanou rehabilitační terapií a poukazuje na zatím nevalnou aktuální situaci v této oblasti u nás.

Výzkumnou část autorka diplomové práce uvádí citátem z Konfucia, kterým se jistě – s ohledem na výsledky výzkumu – řídila při zpracování této stati. Cíle bylo kvalitativně porovnat skupinu pacientů, trénujících pozornost na počítačovém programu RehaCom se skupinou jinou, jejíž členové docházeli pravidelně do ergoterapeutického ateliéru. Skupiny však nebyly vyrovnány v základních parametrech, což bylo bohužel dáno provozními podmínkami ústavu. Doplnkem výzkumu pak byla dopisová anketa mezi odborníky, kteří se touto problematikou alespoň zčásti zabývají. Využité postupy vyšetření probandů před a po tréninku byly jednak standardní testy, jednak adaptované postupy (různé formy Kimovy hry) ke zhodnocení funkce pozornosti. K nácviku na počítači byly vybrány čtyři moduly tréninku různých druhů pozornosti (selektivní, rozdělená, dlouhodobá, reakční chování); postupy ergoterapeutické využívaly běžné činnosti, u nichž se funkce pozornosti uplatňuje ve větší míře. V další části autorka podrobně popisuje u jednotlivých pacientů poznatky ze zdravotnické dokumentace, výsledky kvantitativních měření (standardizovaných testů a adaptovaných postupů) a vlastní postřehy z pozorování a rozhovoru s nimi. V oddílu diskuse pisatelka diplomové práce probírá všechny faktory, které mohly ovlivnit výsledky jednak

konkrétního „trénování“ pozornosti, jednak provedeného výzkumu vůbec. Nutno konstatovat, že jich bylo skutečně hodně, ovšem většinu z nich ona sama však nemohla příliš ovlivnit (např. režim pacientů, který jim přesně vymezuje časy procedur, motivaci pro práci na počítači či naopak nechuť k této činnosti, případně vliv osobnosti ergoterapeuta). V závěru k této části práce jsou rozebrány některé obecné i individuální poznatky z vlastního průběhu výzkumu. Další kapitolu tvoří zkušenosti odborníků, kteří se zúčastnili písemné ankety s otázkami, kladenými autorkou diplomové práce. Bohužel, jak už tomu bývá u anket tohoto typu, z 53 oslovených odpovědělo pouze 5 jedinců. Výsledky ankety „kopírují“ poznatky uvedené ve světovém písemnictví k řešené problematice, která byly shromážděny v teoretické části diplomové práce. Ať již se to týkalo specifičnosti počítačem asistované terapie, tak „praktičnosti“ ergoterapeutických metod. Na základě těchto poznatků autorka uzavřela, že výhodné je propojit a kombinovat oba přístupy při rehabilitaci narušených kognitivních funkcí. Ve shrnutí se konstatuje, že není rozdílu při daném časovém úseku tří týdnů mezi „počítačovou“ či „ergoterapeutickou“ formou tréninku funkce pozornosti u osob po poranění mozku. Doplněn je přehledný seznam použitých literárních a elektronických zdrojů a přílohy tvoří ukázky vyšetřovacích technik a tréninkových modulů pozornosti z programu RehaCom.

Po formální stránce je objemově rozsáhlá diplomová práce (175 str.) zpracována odpovídajícím způsobem, získané kvantitativní údaje uvedeny v přehledných tabulkách a členění kapitol i podkapitol má odpovídající logickou návaznost.

Závěr: Předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce v oboru psychologie a doporučuji ji jako předmět obhajoby.

V Praze 20. 8. 2006

PhDr. Petr Kulišťák